

ELS AMICS D'EUROPA

PUBLICACIÓ QUINZENAL

ÓRGAN DEL «COMITÈ D'AMICS DE L'UNITAT MORAL D'EUROPA»,

A BARCELONA I DELS SEUS ADHERITS I COL·LABORADORS

N.º 16

SEGONA QUINZENA DE MAIG

1918

LULL

I

Els catalans, que tenim mala fama de separatistes, som, al contrari, uns grans imperialistes, és a dir, uns grans apassionats de la unitat.

Ara que, essent com som de mena irònics, sabem superar la contradicció entre unitat i diferència, i tant com ardorosos som d'unitat, respectuosos som de diferència. I, políticament, tant com imperialistes, federalistes.

En això, naturalment, la màxima figura representativa és Ramon Lull. Lull, com Leibnitz, es defineix espiritualment per la passió, per la impaciència, pel turment de la unitat. Davant l'una com davant l'altra ment, una idea dispersa, un coneixement dispers, una institució o un esforç dispersos signifiquen sempre una cosa monstruosa.

Però, al mateix temps, Lull és l'inventor de la *Combinatòria*. Què és la *Combinatòria*? Es, sobretot, un procediment per arribar a la unitat sense valer-se de l'abstracció. Per l'abstracció, instrument intel·lectualista clàssic, el pas dels particulars als generals es fa *destruint* allò que és concret i característic dins cada un d'aquells: l'individu desapareix en la generalitat del gènere; el gènere desapareix en la generalitat

de la classe; aquesta, en la generalitat de l'ésser... Lull al contrari, es va fer la il·lusió d'arribar a formar classes per la simple *juxtaposició* de les entitats particulars cridades a formar-les: així, cada una d'aquestes conservava allò que en ella és concret i característic, tot i entrant a formar part, *per relació*, d'una més ampla síntesi.

Científicament, la il·lusió restà en il·lusió. Però, quin magne propòsit! I quin símptoma revelador, quines llums vessades sobre les profunditats eternes de la nostra ment nacional!

II

Aquest *dual* sentir filosòfic de Lull, tant impacient de la unitat com piadós devers les diferències, té una traducció exacta de la seva acció i influència polítiques, que ja més d'un cop entre nosaltres havem senyalat. Ningú ha concebut més *matinerament* que Lull orgues de síntesi intel·lectual que servissin la significació *catòlica*, es a dir, universal, de la civilització cristiana; mes alhora, ningú abans que ell (el Dant ho fa una mica més tard) tria per l'obra del pensament un nacional limitadíssim vernàcul.

Pensant, fent treball sistemàtic de pensament en la llengua d'un poble, Ra-

mon Lull crea la nació, com ella, per acció de la mateixa tasca, és *recreada* avui. Ell és el nostre primer nacionalista. Ell, qui somià a la vegada en reunir tot el saber dels cristians i tot el saber dels mahometans per escriure *en set ermites vora la mar*.

Es la mateixa superació entre unitat i varietat que la *Combinatòria* representa. Es, després de tot, una manifestació nova del mateix esperit que informa la teologia dels grecs — la teologia del llenguatge grec, prou més profunda que la mitologia dels seus poetes — amb son equivoc fonamental entre unitat i pluralitat, entre *déu* i *déus*.

III

Estimem molt encara de Ramon Lull aquesta gesta: anar-se'n a ensenyar a París. Cert que en l'Edat Mitja el viure científic internacional era, després de tot, més fàcil i accessible que no pas ara. Mes no sabem estar-nos de donar a l'episodi sabor actual, per tal de donar-li valor simbòlic. Cal que, de tant en tant, algun dels nostres es dediqui a ensenyar a París, en benefici de París i en benefici nostre.

Vaig creure un temps que no hauria estat impossible que, a París, Ramon Lull s'hagués trobat amb el Dant. Però Karl Vossler em va dir que el viatge del Dant a París no semblava del tot confirmat per la crítica. Quina llàstima, renunciar a la conjectura! Quina llàstima, renunciar a la visió on s'ajuntaven les dues grans ombres, somiant les dues nacions en un viarany vora la muntanya de Santa Genoveva!

Lull, no solament tenia aïes per a la universalitat. També tenia peus per a la universalitat. «Qui llengua té, à Roma va». Sí, a condició de tenir també peus.

Gran somniador, gran viatger. Si es dóna sola la primera d'aquestes qualitats tenim una cosa així com un ateneista. Si la segona, una cosa així com un aventurer. Entre els Joaquim Bartrina i els Ali-Bey, molt d'energia catalana s'ha perdut. No cal ésser Ali-Bey, no cal ésser Joaquim Bartrina. Cal ésser Ramon Lull.

XENIUS

De «La Veü de Catalunya»

FREUNDE EUROPAS!

Eine Zufälligkeit hat mir jenes Halbmonatsblättchen vor Augen geführt. Ganz im Stillen und Verborgenen wie das Vergissmeinnicht hat sich eine Idee vor dem Untergang zu bewahren gewusst. Eine Idee! denn Idee ist heute, was uns gestern Wirklichkeit schien. Die geistige Einheit Europas ist zerrissen; zerrissen von brutaler Hand. Tausende feiner Geistesfäden, die vor dem Kriege ganz Europa, die ganze Welt verbanden, sind gesprengt durch

Habsucht, Neid, Missgunst. Man hat die Serenität verloren; hat alles in einen Topf geworfen; alle Grenzen umgestossen; die Gesetze vergewaltigt. Leidenschaft ist über uns hereingebrochen, ohne Mass und Ziel. Das kühle Auge der Wissenschaft ist getrübt und sieht gebiendet durch zerbrochene Glassplitter nach der Wahrheitssonne. Schon fast vier Jahre währt die Verirrung; nicht ohne dass Einzelte, vergeblich zwar, die Fa-

talitat der Lage erkannt hätten. Aber es war ein Schwimmer gegen den Strom; machtlos verhallte sein Hilfeschrei; nur die Nachwelt wird den Heldenmut seines Menschentums zu würdigen verstehen.

Aber alles erreicht einmal sein Ende. Jene Giftwelle des Hasses und der Blindheit wird verebben; auf den Gewittersturm folgt Sonnenschein. Man wird die Augen öffnen, wie nach einem schweren Traum; Scham wird uns alle ergreifen ob unserer Schwachheit und diese Scham wird uns zu Heuchlern machen.

Man wird in allen Winkeln suchen nach einem Strohhälmlein; das die Geistesinflut überdauert hat. Aber was geschehen ist, können wir nicht rückgängig machen. Die Zeit muss sich zum furchtbaren Richter unserer selbst erheben und ihr Urteilsspruch kann keine Wirklichkeit verschweigen.

Man möge der Tag gekommen sein;

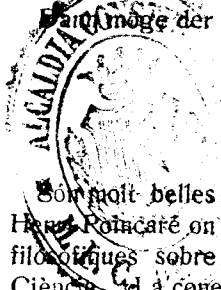
an dem jene Idee der Geisteseinheit Europas, verborgen in diesen Blättern, ihr Erlöserwerk beginnt. Die Welt wird denen Dank wissen, die in unparteiischer Objectivität das Band bewahrt haben, das uns von neuem vereinen muss.

Es wird zum Baustein werden des kommenden Europa und ein sicheres Mittel neuen Geisteslebens sein; das alles das verbannt; was ein schlimmer Weltentag geschaffen.

Haben wir aber so uns selbst uns wiedergegeben; dann kann uns noch aus dem Welterlebnis, das dann hinter uns liegt, manch kostbare Lehre werden und bei aller Scham mögen wir mit Goethe sagen können:

«Das ist der Weisheit letzter Schluss.
Nur der verdient sich Freiheit wie
[das Leben,
Der täglich sie erobern muss.»

ALFRED HESS

FEDERACIÓ

Son molt belles aquelles pàgines de Henri Poincaré on exposa ses doctrines filosòfiques sobre la objectivitat de la Ciència. «La coneixença —deia Leibniz— no és sinó la percepció de l'enllaç i concordança o de la oposició i discordança entre dues idees nostres.» En el pensament, creia Henri Poincaré que hi havia una part essencial que era objectiva i una part subjectiva que era el suport d'aquella com els sons ho són de la música. La part essencial eren les «relacions», i l'altra part era només qualitativa. Així dient que un llibre és blau i una pissarra és blava, la part purament qualitativa de la blavor és subjectiva, intransferible; i la relació d'igualtat entre les dues blavors és objectiva. Les «relacions» poden transmetre's d'uns a altres homes.

«La garantia de la objectivitat del món en què vivim és que aquest món ens és comú amb altres éssers que pensen». Llavors «tot allò que és objectiu no té qualitat i és només que relació pura.»

La coneixença fòra, doncs, imprescindiblement comunicativa, dialogadora, imprescindiblement social. I aixó duu a pensar si la conservació d'aquesta part objectiva és el fi de l'Estat, i si el compliment d'aquest fi equival, cap i a l'últim, a la pròpia conservació de l'Estat.

Tot alló intel·lectiu, objectiu, s'incorpora als dominis de l'Estat i roman més enllà de cada individu: persisteix el mot blavor, persisteix una obra d'art o una descoberta científica, i s'esveirà, però,

la present sensació de blavor, i amb cada individu s'esvaïrà tot el seu món subjectiu.

Als elements objectius de cada Nació, i que tal vegada són la nació mateixa: llengua, art, lleis, ciència, els cal un Estat propi. Potser aquesta missió donada a l'Estat, de conservador d'una cultura, definiria el més pur nacionalisme. «Un Estat per cada nació» era la fórmula cara al primer President de Catalunya.

I si un grup de nacions té alguna comunitat de cultura, caldria una forma estatal per totes elles, sense que cap d'elles perdés son Estat propi: caldria una Societat de Nacions.

Una Societat de Nacions no evitaria, només que amb la força, una guerra futura entre elles: la ruptura només l'evitaria un ideal comú que fos alhora un ideal per cada una. I potser l'ideal d'una nació no pot ésser sinó ella mateixa. Caldria tal vegada, doncs, a cada una tenir consciència dels aventatges que hi

ha la en Federació: que la vida d'una nació depèn de les altres nacions com la vida intel·lectual d'un individu depèn de sa comunicació amb altres individus. Una nació no pot viure de si mateixa; per la vida, per l'avanç, li cal un desnivell entre la possessió i el desig, un impuls que la dugui a l'acció. I aquesta acció ha estat gairebé sempre la guerra, la conquesta. Si és que la nació no s'ha llençat a la conquesta de si mateixa com avui s'esdevé a Catalunya.

Perxò no ens plauria un pacifisme abolidor de les emulacions nacionals, de la lluita; però somnariem una lluita desenrotllada sense pèrdues tal volta irreparables, harmònica com un bell joc.

Perxò tampoc per les futures Societats de Nacions no ens plauria la forma estatal d'imperi, on fora reconeguda l'hegemonia perennal d'alguna nació, sinó una forma estatal de república on hi hagués sempre fins per les nacions més endarrerides l'esperança gentil d'una possible hegemonia venidora.

J. M. CAPDEVILA

NOTES BREUS

El programa dels socialistes alemanys.—Una agència telegràfica de Suïssa dona com a cert que el Comité del partit socialista alemany, nomenat per a revisar el programa del partit, ha adoptat unes decisions que seràn sòmetmes a l'aprovació del primer Consell executiu del partit, el qual tindrà lloc després que se celebri el pròxim Consell socialista.

Les decisions són:

Primera. El sufragi universal per a tots els ciutadans, homes i dones.

Segona. Adopció d'un Govern parlamentari.

Tercera. Revisió de les actuals lleis, privant a l'emperador del dret de decla-

rar la guerra i firmar la pau, i conferint aquest dret al Reichstag.

Quarta. Revisió de la Constitució, privant a l'emperador del dret de firmar tractats i conferint aquest dret també al Reichstag.

Quinta. L'abolició de la diplomàcia secreta i la creació d'un tribunal internacional per a tractar del desarmament general.

Sisena. Inspecció permanent del Govern per a la distribució de les primeres matèries.

Setena. Nacionalització de la Marina mercant, i nacionalització del trànsit en els canals, rius i llacs.